

КЛІНІЧНА ПРАКТИКА

**Щоденник для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
2-го курсу (ОПП «Сестринська справа»)
за спеціальністю 223 «Медсестринство»
(заочна форма навчання)**

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
Харківській національний медичний університет

КЛІНІЧНА ПРАКТИКА

Щоденник для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
2-го курсу (ОПП «Сестринська справа»)
за спеціальністю 223 «Медсестринство»
(заочна форма навчання)

Затверджено
Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 3 від 28.03.2023.

Харків
ХНМУ
2023

Клінічна практика. Щоденник для самостійної роботи здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня 2-го курсу (ОПП «Сестринська справа») за спеціальністю 223 «Медсестринство» (заочна форма навчання) / упоряд. Т. Ю. Хіміч, В. М. Саратов, П. В. Свірепо, А. В. Ярощук. Харків : ХНМУ, 2023. 32 с.

Упорядники: Т.Ю. Хіміч
 А.В. Ярощук
 В.М. Саратов
 П.В. Свірепо

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

Здобувача вищої освіти _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Термін проходження практики: з _____ по _____
Бази проходження практики _____

Керівник практики _____

ВСТУП

Клінічна практика здобувачів вищої освіти за спеціальністю «Медсестринство» другого (магістерського) рівня вищої освіти є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки спеціалістів у вищих навчальних закладах і передбачає її проведення для отримання достатнього обсягу практичних навичок і вмій. Клінічна практика проводиться з метою закріплення знань та удосконалення навичок і вмій з організації та проведення медсестринського процесу, що створить підґрунтя для подальшого свідомого опанування клінічного медсестринства та педагогічної майстерності відповідно до професійно-освітнього рівня магістра медицини зі спеціальності «Медсестринство».

При проведенні практики слід керуватися навчальним планом, програмами, діючими наказами Міністерства освіти і науки та Міністерства охорони здоров'я України, Положенням про проведення практики.

Мета та завдання клінічної практики

Мета практики – узагальнення та вдосконалення здобутих знань, практичних умінь та навичок, формування спеціальних професійних знань, вмій їх практично застосувати, оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх професії, формування у них на базі одержаних в коледжі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних виробничих умовах, оволодіння професійним досвідом, виховання потреби систематично поновлювати свої знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати отримані знання в практичній діяльності.

Завдання практики (розширення функціональних обов'язків відповідно до освітнього рівня магістра дає право на організацію медсестринського процесу та на виконання окремих лікарських повноважень, зокрема діагностики і лікування захворювань у типових випадках, що покладає на нього велику відповідальність за свої дії):

- засвоїти зміст навчання в медсестринській справі, застосовувати методи навчання, обираючи оптимальні;
- оцінювати ефективність та результативність навчального процесу;
- знати правові аспекти організації хірургічної, терапевтичної, педіатричної допомоги;
- володіти хірургічною, терапевтичною, педіатричною термінологією;
- брати участь у практичній організації роботи медичної сестри хірургічного, терапевтичного, педіатричного стаціонару та спеціалізованих відділень;
- застосовувати стратегію сестринської допомоги пацієнтам, які лікуються в спеціалізованих хірургічних, терапевтичних, педіатричних відділеннях;
- оволодіти вмінням надання невідкладної допомоги;
- організовувати медсестринський процес в роботі з пацієнтами;

- демонструвати володіння морально-деонтологічними принципами медичного фахівця та принципами фахової субординації у клініці;
- демонструвати вміння приймати та оцінювати рішення, що відображають соціальні і етичні обов'язки медичного фахівця;
- демонструвати вміння аналізувати та вирішувати складні професійні проблеми медсестринської справи та медсестринської науки;
- демонструвати розуміння ролі дослідницької роботи у медсестринській науці.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Напрямок підготовки: <u>22 «Охорона здоров'я»</u>	Нормативна
Загальна кількість годин – 135	Спеціальність: 223 «Медсестринство» магістр	Рік підготовки
		2-й
		Семестр
		4-й
	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	Лекцій
		2 год
		Практичні
		2 год
		Самостійна робота
		131 год

Примітка: робочий час – з 08.00 до 14.00

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ

Клінічна практика проводиться на базах стаціонарів терапевтичного, хірургічного та педіатричного профілю лікувально-профілактичних установ.

Базами проходження практики можуть бути: обласні клінічні лікарні; спеціалізовані лікувальні заклади; міські клінічні лікарні; центральні районні та районні лікарні; міські лікарні; медико-санітарні частини; лікувально-профілактичні заклади системи соціального забезпечення; амбулаторії сімейної медицини.

Обов'язковою умовою є оформлення договору про співпрацю між лікувально-профілактичним закладом та ХНМУ щодо проходження практики здобувачів освіти.

Тривалість робочого тижня здобувачів вищої освіти становить 36 год. Оскільки під час практики вони знайомляться з клінікою та безпосередньо спілкуються з хворими, то їх робочий день починається о **8:00**.

Робота здобувачів вищої освіти у відділеннях регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і повинна бути спрямована на самостійне виконання обов'язкових практичних навичок, здійснення медсестринського процесу у відділеннях за моделлю Вірджинії Хендерсон.

Робота у відділеннях терапевтичного стаціонару в обсязі обов'язків медичної сестри – **131 год**, з них:

- у терапевтичному відділенні – 8 днів – 46 год;
- у педіатричному – 8 днів – 45 год;
- у хірургічному – 7 днів – 40 год;

Умовою якісної підготовки здобувачів вищої освіти під час проходження практики є дотримання єдиних вимог до техніки безпеки на базах лікувально-профілактичних закладів, які забезпечуються співпрацею методичних, загальних і безпосередніх керівників.

ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ НА ПРАКТИЦІ

- Своєчасно прибути на базу практики.
- Мати оформлений договір щодо проходження практики між ХНМУ та лікувальним закладом – базою практики.
- Вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки і виробничої санітарії.
- Дотримуватись правил етичного Кодексу медичної сестри України.
- Виконувати всі завдання, що передбачаються програмою практики та правила внутрішнього розпорядку лікувально-профілактичної установи та навчального закладу.
- Подати керівнику та потім у відділ виробничої практики щоденник практики та характеристики;
- Відповідати за виконану роботу та її результати на рівні зі штатними працівниками баз практик.
- Брати активну участь в роботі лікарні (медсестринських конференціях, медсестринських конкурсах тощо).
- Проводити санітарно-освітню роботу з пацієнтами та їх родичами.
- По закінченню практики взяти участь у підсумковій конференції.
- Своєчасно скласти диференційований залік з практики.

ОБОВ'ЯЗКИ МЕТОДИЧНОГО КЕРІВНИКА ПРАКТИКИ

- Здійснювати зв'язок з керівниками практики від лікувальних установ.
- Скласти графік проходження практики здобувачами з урахуванням її програми.
- Брати участь у розподілі здобувачів на робочих місцях.
- Здійснювати контроль за веденням щоденників практикантами та за ходом виконання програми;
- Надавати допомогу з питань здійснення медсестринського процесу, педагогічної діяльності.
- Розробляти тематику індивідуальних занять, перевіряти їх виконання.
- Проводити зі здобувачами медсестринські конференції, семінари за розділами програми.
- Своєчасно проводити контроль за ходом практики на лікувальних та навчальних базах.

- Брати активну участь у підготовці диференційованого заліку з практики.
- Допомогати студентам при виконанні самостійної роботи та індивідуальних завдань під час практики.
- Проводити профорієнтаційну роботу з молоддю.
- Надавати допомогу керівникам практики лікувально-профілактичних закладів у складанні планів роботи зі здобувачами освіти в період проходження практики.

Керівники практики повинні стежити за дисципліною практикантів, виконанням графіку проходження практики, щоденно здійснювати контроль за веденням щоденників (їх змістом, якістю, відповідністю програм).

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИКИ

- Опрацювання інструкцій з техніки безпеки.
- Вивчення функціональних обов'язків, які закріплені за здобувачами на їх робочих місцях.
- Виконання програми практики.
- Вивчення зразків заповнення медичної документації (лист первинної оцінки стану пацієнта, план медсестринського догляду, протоколи стандартних планів догляду, лікарські історії хвороби, історії пологів, листки лікарських призначень, температурні листки).
- Ведення щоденників згідно з вимогами.
- Виконання всіх обов'язків здобувача освіти під час практики.

Методи навчання

Під час проходження практики на першому занятті (2 год) проводиться інструктаж керівниками практики щодо проходження практики (установча лекція), ознайомлення студентів з програмою практики. Пропонується також вивчення діючих наказів та інструкцій Міністерства охорони здоров'я України. Можна виділити один день на 2 тиж для дистанційних консультацій online. Тематика консультацій складається навчальним закладом індивідуально, а час проведення визначається графіком (вказується день та час їх проведення).

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Установча лекція. Принципи організації роботи середнього медичного персоналу основних структурних підрозділів терапевтичного стаціонара. Організація проходження клінічної практики	2
Всього годин практичних занять		2

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Диференційний залік. Підведення підсумків переддипломної практики, перевірка заповненої документації – щоденника практики та практичних навичок здобувачів освіти	2
Всього годин практичних занять		2

Основне місце в проходженні клінічної практики посідає самостійна робота здобувачів вищої освіти. Вона складає 98 % загального обсягу часу та включає удосконалення практичних навичок, роботу в бібліотеці, оформлення в письмовому вигляді медсестринської документації для здійснення медсестринського процесу та санітарно-освітньої роботи.

Під час проходження практики здобувачі вищої освіти повинні вивчити всі інструктивні листи, діючі накази Міністерства охорони здоров'я України та місцевих органів. Ознайомитися з періодичними виданнями газет, журналів з медицини та педагогіки, іншою літературою.

Теми самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Клінічне медсестринство у внутрішній медицині.

1. Накази МОЗ України, які регламентують роботу медичної сестри стаціонара.

2. Невідкладна допомога, диференційований догляд при коматозних станах цукрового діабету.

3. Невідкладна допомога, диференційований догляд при гіпертонічному синдромі.

4. Особливості догляду за пацієнтами з набутим імунodefіцитом.

5. Особливості роботи медичної сестри з особами похилого віку.

Психосоціальна реабілітація хворих.

6. Офіційні форми медичної документації в закладах охорони здоров'я України.

7. Перша долікарська допомога при отруєннях.

8. Професійні шкідливості в роботі медсестри, профілактика їх. Дотримання правил техніки безпеки.

9. Сестринський діагноз, його формування.

10. Сестринський процес в спеціалізованих клініках.

11. Синдром гострої лівошлуночкової недостатності.

12. Синдром пневмотораксу та гідротораксу.

13. Стандарти сестринської діяльності гастроентерологічного відділення.

14. Стандарти сестринської діяльності кардіологічного відділення

15. Застосування моделі В. Хендерсон в практичній діяльності медичної сестри.

16. Особливості організації медсестринського процесу в терапевтичному стаціонарі.

17. Складання лекцій для «Школи медичних працівників», для підвищення якості надання медичної допомоги.

Клінічне медсестринство в хірургії.

1. Проблемні аспекти в діяльності середнього медичного персоналу в умовах домашнього нагляду за хірургічними хворими.

2. Основні принципи надання хірургічної допомоги населенню України та її правові аспекти. Класифікація хірургічної допомоги. Особливості

організації роботи медичних сестер в загальнохірургічному та спеціалізованих хірургічних відділеннях (торакальному, нейрохірургічному, урологічному, проктологічному, ендокринній та лапароскопічній хірургії; травматологічному тощо). Медсестринський процес в хірургічних клініках

3. Хірургічна термінологія. Види хірургічних втручань. Хірургічний ризик. Передопераційна допомога та діагностика хірургічних захворювань. Передопераційна підготовка пацієнтів.

4. Організація роботи і завдання персоналу операційної. Хірургічний інструментарій, шовний матеріал. Техніка і хід операцій.

5. Операційна медсестра – асистент хірурга. Хірургічна рана. Принципи дренивання та декомпресії. Види, показання та техніка виконання первинної та вторинної обробки рани.

6. Ранній післяопераційний період. Мета, завдання. та особливості сестринського догляду за хворими при різних видах оперативних втручань.

7. Ранні та пізні післяопераційні ускладнення. Парез кишечника. Інфекційний контроль в хірургічних клініках.

8. Пацієнт з супутніми порушеннями дихальної системи. Стратегія допомоги при критичних респіраторних станах. Неадекватне дихання, пневмоторакс, диспное, інфекція дихальних шляхів, респіраторний дистрес-синдром дорослих, обструктивні захворювання дихальних шляхів.

9. Сестринська допомога та тактика догляду за пацієнтом з хірургічною патологією та супутнім порушенням серцево-судинної діяльності (аритмії, порушення провідності, ішемія міокарда, інфаркт, кардіоміопатії, міокардит, вади серця та судин, гіпертензія, тромбоемболія).

10. Значення крові та кровотворних органів в хірургії. Клініко-лабораторна оцінка гемостазіологічного стану.

11. Діагностика внутрішньої та зовнішньої кровотечі.

12. Гемотрансфузія та інфузія. Показання, протипоказання, техніка переливання, можливі ускладнення, профілактика ускладнень.

13. Кровозамінники, їх класифікація. Показання, протипоказання, техніка переливання, можливі ускладнення, профілактика ускладнень.

14. Стратегія сестринської допомоги пацієнтам з порушеннями функції нирок та сечового міхура. Методи оцінки функції нирок та сечового міхура.

15. Медсестринська тактика при літіазі та уролітіазі, травмах сечостатевого апарату.

16. Особливості організації медсестринського процесу в хірургічному стаціонарі.

17. Складання лекцій для «Школи медичних працівників», для підвищення якості надання медичної допомоги.

Клінічне медсестринство в педіатрії.

1. Проблемні аспекти в діяльності середнього медичного персоналу в умовах домашнього нагляду за дітьми.

2. Основні принципи надання педіатричної допомоги населенню України та її правові аспекти. Класифікація педіатричної допомоги. Особливості організації роботи медичних сестер у педіатричному відділенні. Медсестринський процес у педіатричних клініках.

3. Пацієнт із супутніми порушеннями дихальної системи. Стратегія допомоги при критичних респіраторних станах. Неадекватне дихання, пневмоторакс, диспное, інфекція дихальних шляхів, респіраторний дистрес-синдром дорослих, обструктивні захворювання дихальних шляхів.

4. Значення крові та кровотворних органів в хірургії. Клініко-лабораторна оцінка гемостазіологічного стану. Діагностика внутрішньої та зовнішньої кровотечі.

5. Гемотрансфузія та інфузія. Показання, протипоказання, техніка переливання, можливі ускладнення, профілактика ускладнень.

6. Стратегія сестринської допомоги дітям з порушеннями функції нирок та сечового міхура. Методи оцінки функції нирок та сечового міхура.

7. Медсестринська тактика при літіазі та уролітіазі, травмах сечостатевого апарату.

8. Гепатит А. Етіологія, епідеміологія, клініка, ускладнення, лікування. Догляд за дітьми. Заходи у вогнищі інфекції.

9. Гепатит В. Етіологія, епідеміологія, клініка, ускладнення, лікування. Догляд за дітьми. Заходи у вогнищі інфекції.

10. СНІД. Етіологія, епідеміологія, клініка, ускладнення, лікування. Догляд за дітьми.

11. Гостра дихальна недостатність. Причини, механізм розвитку. Надання невідкладної допомоги. Догляд за дитиною.

12. Синдром недостатності кровообігу. Причини, механізм розвитку. Надання невідкладної допомоги. Догляд за дитиною.

13. Гостра та хронічна ниркова недостатність. Надання невідкладної допомоги. Догляд за дитиною.

14. Судомний синдром. Причини, механізм розвитку. Клінічні прояви. Надання невідкладної допомоги на догоспітальному і госпітальному етапах. Догляд за дітьми.

15. Гіпертермічний синдром. Причини, механізм розвитку. Клінічні прояви. Надання невідкладної допомоги на догоспітальному і госпітальному етапах. Догляд за дітьми.

16. Особливості організації медсестринського процесу в педіатричному стаціонарі.

17. Складання лекцій для «Школи медичних працівників» для підвищення якості надання медичної допомоги.

Індивідуальні завдання

З метою набуття здобувачами вищої освіти під час практики умінь та навичок самостійного розв'язання виробничих, педагогічних, діагностичних, контрольноючих і організаційних завдань та активізації їх діяльності, розширення світогляду, підвищення ініціативи пропонується виконати наступні індивідуальні завдання:

- оформлення методичних матеріалів та інструкцій;
- вивчення структури захворювань в місцях проходження практики, оформлення протоколів дослідження з обґрунтуванням висновків своїх спостережень;
- проведення наукових досліджень з медсестринства та відповідне оформлення їх результатів (протоколи, тези, доповіді, статті тощо);
- виготовлення тематичних санітарних бюлетенів (стендів, таблиць, муляжів, кросвордів тощо) за рекомендаціями методичних керівників практики;
- збирання відгуків про випускників ХНМУ, які працюють на базах практики.

Форми і методи контролю

Поточний контроль здійснюється на підставі «Щоденника виробничої практики» здобувача та «Підсумкового звіту про виконану роботу» відповідно до конкретних цілей на кожному практичному занятті. Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни (ПНД) здобувачу виставляється оцінка за традиційною 4-бальною системою: «відмінно», «добре», «задовільно» та «незадовільно».

Контроль виконання самостійної роботи, засвоєння практичних навичок відповідно до теми заняття здійснюється як під час поточного контролю, так і при підсумковому контролі.

Одним із видів діяльності здобувачів вищої освіти та його контролю з боку викладача є ведення Щоденника виробничої практики (*дод. 1*), який заповнюється здобувачем освіти кожного дня та підписується викладачем після завершення самостійної частини роботи здобувача у стаціонарі. По закінченню виробничої практики здобувачем вищої освіти заповнюється Підсумковий звіт про виконану роботу (*дод. 2*). Наявність заповненого та завіреного підписом викладача Щоденника і Підсумкового звіту є обов'язковою для допуску здобувача до підсумкового контролю знань та практичної підготовки з дисципліни.

Форма підсумкового контролю успішності навчання з дисципліни «Клінічна практика» – диференційований залік, який проводиться по завершенню проходження практики на останньому практичному занятті. До прийому диференційного заліку залучаються викладачі кафедр терапевтичного, педіатричного та хірургічного профілю. Опитування здобувачів вищої освіти проводиться комісійно.

До диференційованого заліку допускаються здобувачі вищої освіти, які відпрацювали всі години, встановлені програмою, передбачені календарним планом, належним чином заповнили Щоденник (*дод. 1*) та Підсумковий звіт (*дод. 2*) і набрали за поточну начальну діяльність кількість балів, не меншу за мінімальну.

Диференційований залік передбачає перевірку теоретичних знань здобувачів вищої освіти, демонстрацію виконання ними практичних навичок та вирішення ситуаційних завдань з моделювання дій медичного персоналу в конкретних клінічних ситуаціях.

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти під час підсумкового контролю, складає 80, мінімальна позитивна оцінка на диф. заліку відповідно 50 балів.

Вимоги до звіту

Звітним документом є щоденник практики, який містить текстовий і цифровий звіти про виконання програми практики.

В щоденнику необхідно надати інформацію щодо клінічної бази практики (*дод. 1*) та графік роботи студента (*дод. 2*). Зміст виконаної роботи відображається у відповідній формі (*дод. 3*). Щоденник складається з трьох частин, в яких відображено проходження практики в терапевтичному, хірургічному та педіатричному відділеннях. Кожна частина має відповідний цифровий звіт та закінчується характеристикою керівника цієї бази (*дод. 4*). По закінченню проходження практики обов'язковим є текстовий звіт здобувача освіти (*дод. 5*), виробнича характеристика, яка надається керівником лікувального закладу та завірена печаткою лікувального закладу (*дод. 6*), а також рецензія методичного керівника від ХНМУ (*дод. 7*).

Щоденник клінічної практики

Особистою документацією здобувача вищої освіти є щоденник клінічної практики, до якого в хронологічній послідовності заносяться всі дані про проведenu роботу, виконану здобувачем освіти особисто або за його участю.

Зразок оформлення і заповнення щоденника з клінічної практики наводиться нижче.

Щоденник клінічної практики з педіатрії (зразок)

Здобувача вищої освіти _____ факультету _____
 Курсу _____ групи _____
 Термін практики: з _____ 20__ р. по _____ 20__ р.
 Місце проходження практики: _____ місто _____
 Лікарня _____
 Базовий керівник _____
 Головний лікар _____

Дата, час	Зміст виконаної роботи	Виконана навичка
8.00–9.00	Участь в організаційній нараді та обході завідувача відділення	
9.00–10.00	Забір крові для біохімічних досліджень	Методика забору крові для біохімічних досліджень
10.00–12.00	Присутність при рентгенологічному дослідженні легень	Оцінка та інтерпретація результатів дослідження
12.00–15.00	Огляд хворих, які надійшли до відділення: 1. Дитина Н., 5 років. Сестринський діагноз: кашель, лихоманка. Попередній д-з: правобічна позалікарняна вогнищева пневмонія, неускладнена. На користь цього свідчить ... План обстеження ... План лікування ... План медсестринських втручань... 2. Дитина М., 6 міс. Сестринський діагноз: кашель, задишка. Попередній д-з: гострий обструктивний бронхіт. На користь цього свідчить ... План обстеження ... План лікування ... План медсестринських втручань ... 3. Дитина К., 2 років. Сестринський діагноз: лихоманка, біль у попереку. Попередній д-з: гострий необструктивний пієлонефрит, активна стадія, без порушення функції нирок. На користь цього свідчить ... План обстеження ... План лікування ... і т. д.	Збір анамнезу пацієнта. Об'єктивне обстеження хворих (огляд, вимірювання артеріального тиску тощо). Оцінка результатів клінічних, біохімічних та інструментальних досліджень. Рекомендація з рухового режиму. Рекомендація з дієтотерапії. Принципи медикаментозного лікування. Виконання медсестринських втручань

Підпис здобувача освіти

Підпис керівника від бази

Підпис керівника від навчального закладу

ВІДДІЛЕННЯ ТЕРАПЕВТИЧНОГО ПРОФІЛЮ

ОГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ МЕДСЕСТРИНСЬКОГО ПРОЦЕСУ У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

Здобувачі освіти повинні знати:

1. Організацію роботи загальних та спеціалізованих терапевтичних стаціонарів.
2. Роль та посадові обов'язки головної та старшої медичної сестри терапевтичного відділення.
3. Технології та стандарти організації та виконання робіт маніпуляційними і палатними медичними сестрами.
4. Нормативні документи МОЗ України, які регламентують роботу терапевтичних відділень.
5. Правила техніки безпеки.
6. Профілактику внутрішньолікарняної інфекції.
7. Показання до госпіталізації в спеціалізовані терапевтичні стаціонари.
8. Невідкладну медичну допомогу при критичних станах.
9. Сучасні медсестринські моделі.
10. Принципи дієтотерапії в клініці внутрішніх хвороб.
11. Принципи лікування та медсестринського догляду в стаціонарі терапевтичного профілю відповідно до патології.
12. Основні принципи фармакології.
13. Правила організації медсестринського процесу.
14. Організацію медсестринського процесу.

Здобувачі освіти повинні вміти:

1. Володіти навичками професійного спілкування.
2. Обробляти і аналізувати звітну та облікову документацію ЛПЗ.
3. Здійснювати інфекційний контроль в ЛПЗ.
4. Створювати безпечне лікарняне середовище.
5. Здійснювати контроль за правилами зберігання та витратами медикаментів, дезінфекційних засобів.
6. Організовувати зберігання товарів медичного призначення, предметів догляду за пацієнтами та лікарських засобів.
7. Проводити суб'єктивне та об'єктивне обстеження пацієнта з метою оцінки стану здоров'я.
8. Виставляти медсестринський діагноз.
9. Організовувати та здійснювати медсестринський процес у загальних та спеціалізованих терапевтичних стаціонарах за моделлю В. Хендерсон протиепідемічного та лікувально-охоронного режимів лікарні.
10. Розробляти лекції «Школи медичного працівника» для підвищення якості надання медичної допомоги.

ЗДОБУВАЧІ ВИЩОЇ ОСВІТИ МАЮТЬ БУТИ ПОІНФОРМОВАНІ ПРО НАСТУПНЕ:

- основи Законодавства України про охорону праці;
- основні демографічні показники здоров'я населення;
- особливості організації роботи денних та домашніх стаціонарів;
- правила охорони праці, техніки безпеки, електробезпеки та безпеки життєдіяльності;
- сучасні методи обстеження та лікування, догляду та спостереження за пацієнтами терапевтичного профілю.

РОБОТА В СТАЦІОНАРІ (8 днів – 46 год)

Робота в клініці внутрішніх хвороб під час проходження клінічної практики здобувачами освіти за фахом «Медсестринство» освітнього рівня «Магістр» регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і повинна бути спрямована на самостійне виконання та удосконалення обов'язкових медсестринських практичних навичок, організацію та здійснення медсестринського процесу в клініці внутрішніх хвороб.

Здобувачі освіти самостійно проводять огляд і оцінку стану здоров'я пацієнта, виставляють попередній медсестринський діагноз у типових випадках найпоширеніших захворювань, виявляють проблеми пацієнта та формують медсестринський діагноз, складають план медсестринського догляду та виконують його, оцінюють якість та ефективність медсестринських втручань, надають невідкладну медичну допомогу при критичних станах, документують медсестринський процес, проводять наукові дослідження з проблем медсестринства в терапії з відповідним оформленням їх результатів, проводять навчання пацієнтів та його родичів догляду, самогляду та методам профілактики, складають план лекцій та готують необхідний матеріал для «Школи медичного персоналу».

ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

1. Проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження пацієнта.
2. Ставити медсестринський діагноз згідно з таксономією лікарських діагнозів NANDA.
3. Організувати та здійснювати медсестринський процес у загальних та спеціалізованих терапевтичних стаціонарах.
4. Діагностувати типові випадки терапевтичної патології та організувати мед сестринський процес:
 - захворювання органів дихання (пневмонії, бронхіальна астма, гострий обструктивний бронхіт, туберкульоз);
 - серцево-судинна патологія (гіпертонічний криз, інфаркт міокарда, гостре порушення серцевого ритму, ішемічна хвороба серця, вади серця);
 - захворювання органів травлення (гастрити, виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки, панкреатит, гепатит та цироз печінки, печінкова недостатність, печінкова кома);

- захворювання нирок та сечовидільної системи (гломерулонефрит, пієлонефрит, нирковокам'яна хвороба);
- гематологічні захворювання (анемії, лейкози, тромбоцитопенії, гемофілія);
- дифузні захворювання сполучної тканини;
- захворювання ендокринної системи (цукровий діабет, діабетична та гіпоглікемічна кома, хвороби гіпофіза та щитоподібної залози);
- хвороби обміну речовин та професійні захворювання.

5. Організувати надання невідкладної медичної допомоги в клініці терапевтичного профілю при захворюваннях:

- органів дихання;
- серцево-судинної системи;
- печінкова кома;
- печінкова коліка;
- гостра ниркова недостатність;
- ниркова коліка;
- уремія;
- гематологічна патологія;
- діабетична та гіпоглікемічна кома.

6. Проводити наукові дослідження з проблем клінічного медсестринства у внутрішній медицині та відповідно оформляти їх результати.

7. Готувати матеріал для навчання медичних працівників для удосконалення їх знань та вмінь.

ЦИФРОВИЙ ЗВІТ ЩОДО ОВОЛОДІННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИМИ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ У ВНУТРІШНІЙ МЕДИЦИНІ

№ з/п	Перелік обов'язкових практичних навичок	Всього за розділ (кількість)
1	Проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження пацієнта	
2	Ставити медсестринський діагноз згідно з таксономією лікарських діагнозів NANDA	
3	Організувати та здійснювати медсестринський процес у загальних та спеціалізованих терапевтичних стаціонарах	
4	Діагностувати типові випадки терапевтичної патології та організувати медсестринський процес:	
	– захворювання органів дихання (пневмонії, бронхіальна астма, гострий обструктивний бронхіт, туберкульоз)	
	– серцево-судинна патологія (гіпертонічний криз, інфаркт міокарда, гостре порушення серцевого ритму, ішемічна хвороба серця, вади серця)	
	– захворювання органів травлення (гастрити, виразкова хвороба шлунка та дванадцятипалої кишки, панкреатит, гепатит та цироз печінки, печінкова недостатність, печінкова кома)	
	– захворювання нирок та сечовидільної системи (гломерулонефрит, пієлонефрит, нирковокам'яна хвороба)	

№ з/п	Перелік обов'язкових практичних навичок	Всього за розділ (кількість)
	– гематологічні захворювання (анемії, лейкози, тромбоцитопенії, гемофілія)	
	– дифузні захворювання сполучної тканини	
	– захворювання ендокринної системи (цукровий діабет, діабетична та гіпоглікемічна кома, хвороби гіпофіза та щитоподібної залози)	
	– хвороби обміну речовин	
	– професійні захворювання	
5	Організувати надання невідкладної медичної допомоги в клініці терапевтичного профілю при захворюваннях:	
	– органів дихання	
	– серцево-судинної системи	
	– печінкова кома, печінкова коліка	
	– гостра ниркова недостатність, ниркова коліка, уремія	
	– гематологічна патологія	
	– діабетична та гіпоглікемічна кома	
6	Проведення наукових досліджень з проблем клінічного медсестринства у внутрішній медицині	
7	Навчання пацієнтів догляду, самогляду та методам профілактики	
8	Підготовка навчальних матеріалів для підвищення й удосконалення знань для «Школи медичних працівників»	
9	Оформлення медичної документації	
11	Участь у проведенні санітарно-освітньої роботи (оформлення санітарних бюлетенів, бесіди, лекції)	

ВІДДІЛЕННЯ ХІРУРГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

КЛІНІЧНЕ МЕДСЕСТРИНСТВО В ХІРУРГІЇ

Здобувачі освіти повинні знати:

1. Основні завдання хірургічної служби України.
2. Накази, інструкції, галузевий стандарт, які регламентують роботу стаціонарів хірургічного профілю, хірургічних і травматологічних кабінетів поліклініки.
3. Посадові інструкції медичних сестер на кожному робочому місці.
4. Сучасні методи медсестринського обстеження пацієнтів.
5. Симптоматику захворювань та ушкоджень, їх ускладнення.
6. Профілактику хірургічної інфекції, основи асептики, антисептики.
7. Методи передстерилізаційного очищення та стерилізації медичного інструментарію.
8. Організацію медсестринського процесу.

Здобувачі освіти повинні вміти:

1. Володіти навичками професійного спілкування.
2. Організувати проведення медсестринських маніпуляцій в хірургії.
3. За даними обстежень оцінити стан пацієнта і за необхідності надати долікарську допомогу в разі:
 - гострої крововтрати;

- масивної кровотечі;
- поранення шиї;
- легеневої кровотечі;
- кровотечі з носа;
- вивиху нижньої щелепи;
- перелому трубчастих кісток;
- перелому ребер;
- відкритого пневмотораксу;
- переломів кісток таза;
- травматичного шоку;
- хімічних опіків шкіри;
- хімічного опіку стравоходу;
- термічного опіку;
- електротравми;
- обмороження;
- гострої затримки сечі;
- печінкової та ниркової кольок;
- початкової стадії маститу;
- посттрансфузійних ускладнень;

4. Вміти здійснювати сестринський процес під час догляду за пацієнтами з хронічними захворюваннями.

5. Організувати та здійснювати медсестринський процес у хірургічному стаціонарі.

6. Скласти план лекції для медичного персоналу для підвищення якості надання допомоги в хірургічному стаціонарі.

РОБОТА В СТАЦІОНАРІ (7 днів – 40 год)

Робота в клініці хірургічних хвороб під час проходження клінічної практики здобувачами освіти за фахом «Медсестринство» освітнього рівня «Магістр» регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і повинна бути спрямована на самостійне виконання та удосконалення обов'язкових медсестринських практичних навичок, організація та здійснення медсестринського процесу в хірургічній клініці, навчання пацієнтів та їх родичів догляду та самогляду й правилам профілактики.

Робочі місця здобувачів освіти:

- пост палатної медсестри;
- маніпуляційний кабінет;
- чиста та гнійна перев'язувальні;
- операційний блок;
- гіпсувальний кабінет.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ХІРУРГІЇ

1. Проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження пацієнта.
2. Ставити медсестринський діагноз згідно з таксономією медсестринських діагнозів NANDA.
3. Організовувати та здійснювати медсестринський процес у хірургічних клініках.
4. Діагностувати типові випадки хірургічної патології та організовувати медсестринський процес:
 - гострий живіт;
 - парез кишечника;
 - ранні та пізні післяопераційні ускладнення;
 - внутрішні та зовнішні кровотечі;
 - травми;
 - кили;
 - опіки та відмороження;
 - гнійно-запальні захворювання.
5. Організовувати надання невідкладної медичної допомоги в клініці хірургічного профілю при патології:
 - масивна кровотеча;
 - гостра крововтрата,
 - поранення шиї;
 - легенева кровотеча;
 - кровотеча з носа;
 - вивих нижньої щелепи;
 - перелом трубчастих кісток;
 - перелом ребер,
 - відкритий пневмоторакс;
 - перелом кісток таза;
 - травматичний шок;
 - хімічні опіки шкіри;
 - хімічний опік стравоходу;
 - термічний опік;
 - електротравма;
 - обмороження;
 - гостра затримка сечі;
 - печінкова та ниркова коліка;
 - початкова стадія маститу;
 - посттрансфузійні ускладнення.
7. Проводити наукові дослідження з проблем медсестринства в хірургії та відповідно оформляти їх результати.

8. Організувати план лекцій для покращання роботи хірургічного стаціонару для «Школи медичного працівника».

9. Аналізувати роботу хірургічних відділень та складати план для підвищення якості надання допомоги.

ЦИФРОВИЙ ЗВІТ ЩОДО ОВОЛОДІННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИМИ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ В ХІРУРГІЇ

№	Перелік обов'язкових практичних навичок	Всього за розділ
1	Проводити суб'єктивне і об'єктивне обстеження пацієнта.	
2	Ставити медсестринський діагноз згідно з таксономією медсестринських діагнозів NANDA	
3	Організувати та здійснювати медсестринський процес у хірургічних клініках	
4	Діагностувати типові випадки хірургічної патології та організувати медсестринський процес:	
	– гострий живіт	
	– парез кишечника	
	– ранні та пізні післяопераційні ускладнення	
	– внутрішні та зовнішні кровотечі	
	– травми	
	– кили	
	– опіки та відмороження	
	– гнійно-запальні захворювання	
5	Організувати надання невідкладної медичної допомоги в клініці хірургічного профілю при патології:	
	– масивна кровотеча	
	– поранення шиї	
	– легенева кровотеча	
	– кровотеча з носа	
	– вивих нижньої щелепи	
	– перелом трубчастих кісток	
	– перелом ребер	
	– відкритий пневмоторакс	
	– перелом кісток таза	
	– травматичний шок	
	– хімічні опіки шкіри	
	– хімічний опік стравоходу	
	– термічний опік	
	– електротравма	
	– обмороження	
	– гостра затримка сечі	
	– печінкова та ниркова коліки	
	– початкова стадія маститу	
	– посттрансфузійні ускладнення	
6	Проведення наукових досліджень з проблем клінічного медсестринства в хірургії	
7	Навчання пацієнтів догляду, самогляду та методам профілактики	
8	Підготовка навчальних матеріалів щодо підвищення й удосконалення знань для «Школи медичних працівників»	
9	Надавати рекомендації пацієнтам та їх родичам щодо здорового способу життя, загартування, раціонального харчування	

ВІДДІЛЕННЯ ПЕДІАТРИЧНОГО ПРОФІЛЮ

КЛІНІЧНЕ МЕДСЕСТРИНСТВО В ПЕДІАТРІЇ

Здобувачі освіти повинні знати:

1. Особливості організації роботи медичних сестер-магістрів дитячих лікарень.
2. Організацію роботи та санітарно-гігієнічний режим дитячих лікарень.
3. Організацію догляду за доношеними та недоношеними новонародженими у відділенні новонароджених.
4. Структуру та завдання відділення патології новонароджених.
5. Нормативні Документи МОЗ України, які регламентують роботу дитячого стаціонару та поліклініки.
6. Правові аспекти роботи медсестри з дітьми та їх родиною.
7. Правила техніки безпеки.
8. Фізіологічні стани новонароджених.
9. Показання до госпіталізації новонароджених та дітей інших вікових груп.
10. Принципи дієтотерапії в клініці дитячих хвороб.
11. Особливості фармакотерапії у дитячому віці.
12. Невідкладну допомогу в клініці дитячих хвороб.
13. Особливості організації та здійснення медсестринського процесу в педіатричному відділенні.
14. Аналіз роботи відділення та складання плану для покращання якості надання допомоги.
15. Складання плану лекцій для «Школи медичних працівників».
16. Організацію медсестринського процесу.

Здобувачі освіти повинні вміти:

1. Володіти навичками професійного спілкування.
2. Володіти навичками медсестринських маніпуляцій в педіатрії.
3. Проводити діагностику у типових випадках педіатричної патології:
 - функціональні гастроінтестинальні розлади у дітей раннього віку;
 - захворювання органів дихання у дітей раннього віку;
 - захворювання серцево-судинної системи;
 - захворювання системи крові;
 - захворювання нирок та сечовидільної системи;
 - захворювання органів травлення у дітей старшого віку;
 - дитячі інфекційні захворювання.;
 - захворювання ендокринної системи.
4. Встановлювати медсестринський діагноз.
5. Організувати та здійснювати медсестринський процес у педіатричній клініці.

РОБОТА У СТАЦІОНАРІ (8 днів – 45 год)

Робота в клініці дитячих хвороб під час проходження клінічної практики здобувачами освіти за фахом «Медсестринство» освітнього рівня «Магістр» регламентується посадовими обов'язками на кожному робочому місці і повинна бути спрямована на самостійне виконання та удосконалення обов'язкових медсестринських практичних навичок, здійснення медсестринського процесу у педіатричній клініці.

Здобувачі освіти самостійно проводять огляд і оцінку стану здоров'я дітей різних вікових груп, особливості психомоторного розвитку, організовують медсестринський процес, встановлюють попередній лікарський діагноз у типових випадках найпоширеніших захворювань, виявляють проблеми пацієнта, формулюють медсестринський діагноз та здійснюють медсестринський процес; надають долікарську медичну допомогу при невідкладних станах, документують медсестринський процес, проводять санітарно-освітню роботу серед батьків та дітей, навчають пацієнтів та їх батьків догляду та правилам профілактики, складають план підвищення якості надання медичної допомоги.

ПЕРЕЛІК ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПРАКТИЧНИХ НАВИЧОК В ПЕДІАТРІЇ

1. Проведення збору анамнезу пацієнта.
2. Проведення об'єктивного обстеження пацієнта.
3. Встановлення попереднього лікарського діагнозу у типових випадках найпоширеніших захворювань дитячого віку.
4. Встановлення медсестринського діагнозу згідно з таксономією медсестринських діагнозів NANDA.
5. Організування та здійснення медсестринського процесу в педіатричних клініках.
6. Діагностування типових випадків захворювань дитячого віку та організування медсестринського процесу:
 - функціональні гастроінтестинальні розлади у дітей раннього віку;
 - захворювання органів дихання у дітей різних вікових груп;
 - захворювання серцево-судинної системи;
 - захворювання системи крові;
 - захворювання нирок та сечовидільної системи;
 - захворювання органів травлення;
 - ендокринні захворювання.
7. Організування надання невідкладної допомоги в клініці дитячих хвороб при такій патології:
 - захворювання органів дихання у дітей раннього віку;
 - гіпертермічний синдром;
 - дитячі інфекційні захворювання;
 - алергічні захворювання;

- захворювання серцево-судинної системи;
- захворювання системи крові;
- носова кровотеча;
- захворювання нирок та сечовидільної системи.

ЦИФРОВИЙ ЗВІТ ЩОДО ОВОЛОДІННЯ ОБОВ'ЯЗКОВИМИ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ В ПЕДІАТРІЇ

№	Перелік обов'язкових практичних навичок	Всього за розділ (кількість)
1	Проведення збору анамнезу пацієнта	
2	Проведення об'єктивного обстеження пацієнта	
3	Встановлювання медсестринського діагнозу згідно з таксономією медсестринських діагнозів NANDA	
4	Організування та здійснення медсестринського процесу в педіатричних клініках	
5	Діагностування типових випадків захворювань дитячого віку та організування медсестринського процесу:	
	– функціональні гастроінтестинальні розлади у дітей раннього віку	
	– захворювання органів дихання у дітей різних вікових груп	
	– захворювання серцево-судинної системи	
	– захворювання системи крові	
	– захворювання нирок та сечовидільної системи	
	– захворювання органів травлення	
	– ендокринні захворювання	
6	Організування надання невідкладної допомоги в клініці дитячих хвороб при такій патології:	
	– захворювання органів дихання у дітей раннього віку	
	– гіпертермічний синдром	
	– дитячі інфекційні захворювання	
	– алергічні захворювання	
	– захворювання серцево-судинної системи	
	– захворювання системи крові	
	– носова кровотеча	
	– захворювання нирок та сечовидільної системи	
6	Проведення наукових досліджень з проблем клінічного медсестринства в педіатрії	
7	Навчання пацієнтів та їх родичів догляду, самодогляду та методам профілактики	
8	Підготовка навчальних матеріалів щодо підвищення й удосконалення знань для «Школи медичних працівників»	
9	Оформлення медичної документації	
10	Надання рекомендацій пацієнтам та їх родичам щодо здорового способу життя, загартування, раціонального харчування	
11	Участь у проведенні санітарно-освітньої роботи (оформлення санітарних бюлетенів, бесіди, лекції)	

ПАСПОРТ ПРАКТИЧНОЇ БАЗИ

Назва ЛПУ, e-mail установи _____

Головний лікар (ПІБ, телефон) _____

Начмед (ПІБ, телефон) _____

Головна медсестра (ПІБ, телефон) _____

Завідувач відділення (ПІБ, телефон) _____

Старша сестра медична (ПІБ, телефон) _____

Структура лікарні (назва відділень, кабінетів, місце їх розташування)

Випускники ХНМУ за спеціальністю «Сестринська справа» (при їх наявності)

ГРАФІК
проходження виробничої практики

№ з/п	Дата	Назва відділення	Початок роботи	Кінець роботи	Загальна кількість годин, що відпрацьовано
1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					

Підпис керівника від бази

Підпис керівника від навчального закладу

ЩОДЕННИК

Клінічної практики здобувачів вищої освіти
за спеціальністю «Сестринська справа»
другого (магістерського) рівня вищої освіти

_____ (прізвище, ім'я, по батькові)

Місце проходження практики:

Кафедра _____

Клінічна база _____

Дата, години роботи*	Зміст виконаної роботи**	Виконана навичка

* Окремо вказуються години самостійної роботи

** Наводиться перелік виконаних маніпуляцій та завдань, у дужках зазначається їх кількість, номера палати або назви підрозділу відділення, де вони безпосередньо виконувались

Виконання маніпуляцій та завдань під час аудиторної підготовки засвідчується підписом викладача, під час самостійної роботи – викладачем або старшою медичною сестрою відділення.

ТЕКСТОВИЙ ЗВІТ

Спеціальність/ОКР 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень ПІБ _____

Проходив(ла) виробничу практику на базі _____

Термін проходження практики з _____ до _____

Виконання програми практики

Забезпечення робочими місцями відповідно до програми практики

Найкраще засвоєні навички:

Зауваження:

Пропозиції:

Підпис здобувача освіти _____

ВИРОБНИЧА ХАРАКТЕРИСТИКА

Здобувач вищої освіти __ курсу __ групи , форма навчання (очна/заочна)
 Спеціальність/ОКР 223 «Медсестринство», другий (магістерський) рівень

Прізвище _____

Ім'я _____ По батькові _____

Проходив(ла) виробничу практику в _____

Термін проходження практики: з _____ по _____

Безпосередні керівники _____

Кількість пропущених та відпрацьованих днів практики _____

з них: з поважних причин _____

без поважних причин _____

Характеристика роботи здобувача освіти

Участь у громадському житті

Участь в санітарно-освітній роботі

Недоліки в роботі здобувача освіти

Порушення дисципліни

Оцінка за практику (за п'ятибальною системою) _____

Загальний керівник _____

Безпосередній керівник _____

Методичний керівник _____

РЕЦЕНЗІЯ МЕТОДИЧНОГО КЕРІВНИКА

Виконання програми практики _____

Відповідність щоденника вимогам _____

Зауваження _____

Пропозиції _____

Методичний керівник _____

(підпис)

Дата складання заліку “ _____ ” _____ 20 __ року

ЗАГАЛЬНА ОЦІНКА

за клінічну практику _____

(за системою ECTS)

Навчальне видання

КЛІНІЧНА ПРАКТИКА

**Щоденник для самостійної роботи
здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня
2-го курсу (ОПП «Сестринська справа»)
за спеціальністю 223 «Медсестринство»
(заочна форма навчання)**

Упорядники Хіміч Тетяна Юріївна
 Ярошук Аліна Віталіївна
 Саратов Віктор Миколайович
 Свірепо Павло Васильович

Відповідальний за випуск Т.Ю. Хіміч

Редактор Е.Є. Депрінда
Комп'ютерна верстка О.Ю. Лавриненко

Формат А5. Ум. друк. арк. 2,0. Зам. № 23-34270.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com, vid.redact@knmu.edu.ua**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.